

brīvi izvēlēties bērna vārdu, taču valsts institūcijas var iejaukties, ja tās uzskata, ka vecāku izvēlētais vārds kaitēs bērna interesēm. Piemēram, Francijas tiesa aizliedza vecākiem nosaukt bērnu vārdā "Nutella". Tiesa paskaidroja, ka šāds vārds apzīmē izplatīta lazdu riekstu krēma preču zīmi un pretēji bērna interesēm būtu viņu nosaukt vārdā, kas pakļaus viņu pazemošanai un izsmieklam.³

Rezumējot – starptautiskie cilvēktiesību avoti nenosaka detalizētas prasības valstu politikai personvārdu veidošanā. Jautājums par to, kāda ir personvārdu politika Latvijā un vai vēlamies tajā veikt kādas izmaiņas, vispirms ir vērtējams Satversmē nostiprināto vērtību un aizsargāto tiesību ietvaros. Starptautiskie cilvēktiesību dokumenti nosaka tikai ietvaru šādi valsts politikai. Tie uzliek valstij pienākumu pamatot jebkāda ierobežojuma nepieciešamību, jo vispārējais princips ir, ka vecāki ir primāri atbildīgi un tiesīgi lemt par bērna

attīstībai būtiskiem jautājumiem, tostarp vārda izvēli. Vienlaikus valstij ir pienākums iejaukties izņēmuma gadījumos, kad dzimtsarakstu iestādēm rodas pamatotas šaubas, ka vecāku izvēlētais vārds radīs pamatu emocionālajai vardarbībai pret bērnu. Šādos gadījumos dzimtsarakstu iestādēm būtu jāvēršas bāriņtiesā, kura būtu tiesīga pieņemt galīgo lēmumu. Bāriņtiesa ir vistuvāk ģimenei un, uzklusot vecākus, iegūs pilnīgu informāciju par to, kādi ir apstākļi, kas pamato attiecīgā vārda izvēli bērnam. Tādējādi tiktu panākts līdzsvars starp vecāku tiesībām brīvi izvēlēties bērnam vārdu un bērna interesēm netikt pakļautam pazemošanai un izsmieklam. ■

¹ Skatīt, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008. gada 1. jūlija spriedumu lietā Daroczy v. Hungary.

² Informācija no Dānijas iestādes Ankestyrelsen mājaslapas: <http://ast.dk/born-familie/navne/navnelister/godkendte-fornavne>.

³ French court stops child from being named Nutella. Pieejams: <http://www.bbc.com/news/world-europe-30993608>

JAUTĀJUMS PAR BĒRNA VĀRDU JĀSKATA NE TIKAI NO VECĀKU TIESĪBU SKATPUNKTA



Mg.iur. **Kristīne Zīle**, ZAB "Cobalt" zvērināta advokāte, LU Juridiskās fakultātes lektore un doktorante

LR AT Senāta Administratīvo lietu departaments 2010. gada 17. novembra spriedumā lietā Nr. A420613110, SKA-890/2010, ir atzinis, ka "[...] vārds ir viens no cilvēka privātuma kodola elementiem, viens no cilvēka sevis kā personības apzināšanās pamatiem. Vecākiem dota vara izvēlēties tikko piedzimušajai personībai tai atbilstošu vārdu. Un **parasti** (*aut. izcēlums*) vecāki pret tiem doto varu izturas ar lielu atbildības sajūtu, no visiem iespējamajiem vārdiem izvēloties, viņuprāt, piemērotāko".

Tomēr dzīve rāda, ka reizēm vecāki tik ļoti aizraujas ar oriģinalitāti, ka bērna vārds kļūst par neparastāko vārdu topa kandidātu. Jau minētajā LR AT Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumā ir arī norādīts, ka "Latvijā vecāki netiek ierobežoti vārda izvēlē tikai ar kalendārā minētajiem vārdiem. Valstij nav iebildumu reģistrēt arī citus, cilvēku pašu izdomātus vai citās kultūrās esošus, vārdus". Taču derētu arī atcerēties, ka ne jau vecākiem, bet bērnam būs jādzīvo ar vecāku izvēlēto vārdu un ne vienmēr bērna dzīve būs tajā vidē, kuru vecāki ir atzinuši par piemērotu savam bērnam, un vienmēr pastāv iespēja nonākt tādā vidē, kur bērna vārds var būt par iemeslu izsmiešanai, izstumšanai u.c.

Un, nenoliedzot vecāku tiesības uz privāto dzīvi, jautājums par bērna vārdu tomēr būtu jāskata ne tikai no vecāku tiesību skatpunkta. Administratīvo lietu

departaments jau minētajā spriedumā ir arī konstatējis, ka "šajā lietā saduras divas ļoti nozīmīgas intereses. Vecāku ekskluzīvās tiesības dot savam bērnam vārdu atbilstoši vecāku izvēlei jāsamēro ar Latvijas sabiedrības interesi lietot un saglabāt latviešu valodu atbilstoši izveidotiem priekšrakstiem, kur katra atkāpe var drupināt valodas sistēmu, līdz vairs nav skaidri tās pamati". Manā ieskatā, ja jautājumā par to, vai personvārdu atveidojumā iespējami burti *tt, cc, gg* u.c., ir samērojamas vecāku tiesības un Latvijas sabiedrības intereses (kā Administratīvo lietu departamentā izskatītajā lietā), tad tikpat svarīgi ir samērot vecāku tiesības izvēlēties bērna vārdu ar bērna interesēm vēlāk vārda dēļ netikt apsmietam un izstumtam no savu vienaudžu vidus. Bērna tiesības un intereses ģimenes tiesību aspektā vienmēr ir bijušas aizsargājamākas par vecāku tiesībām.

Iespējams, zināma dīvainība ir apstākļi, ka mums var būt ilgstoša tiesvedība par to, ka valsts neatzīst (vai atzīst par nepareizu) bērna vārdu ar konkrētu līdzskaņu dubultojumu, bet tajā pašā laikā pastāv iespēja reģistrēt tādu bērna vārdu, kas pēc tam iekļūst neparastāko vārdu topā. Nenoliedzami, katrs gadījums būs individuāls, tāpēc ir sarežģīti radīt noteikumus, kas vienlīdz labi derētu visiem gadījumiem, un izdarīt kādus vispārīgus nevajadzētu. Dīvains un nepieņemams vienlīdz sekmīgi var šķist gan kāds senā vēsturē zināms vārds, gan arī automašīnas markas nosaukums, kas pārveidots tā, lai atbilstoši noteikumiem par personvārdu atveidojumu to būtu iespējams reģistrēt. Tomēr, ja par pirmo ir rodams saprātīgs izskaidrojums, tad par otro – diez vai. Maz ticams, ka specifisku bērnu vārdu "problēmu" iespējams atrisināt normatīvo aktu līmenī (un vai vajag?), tas tomēr būs un paliks vecāku inteligences un bērna interešu ievērošanas, kā arī sabiedrības izpratnes jautājums. ■